

Informācija plašsaziņas līdzekļiem

Pandēmijas ierobežojumu dēļ simtgades jubilejas koncerts izpaliks, bet Valmieras Mūzikas skola 100. dzimšanas dienā mūzikas mīļotājiem un lasītājiem dāvinās iespēju iepazīties ar skolas jubilejas grāmatu, kuru mēs visi kopā varēsim lasīt savās mājās gaišajā Ziemassvētku laikā.

Par grāmatu vairāk stāsta tās autore Agita Mačuka.

Kā radās ideja, ka grāmatas formātam jābūt tieši šādam – stāsti?

Kad 2018. gada nogalē saņēmu Valmieras Mūzikas skolas direktores Ineses Sudrabas aicinājumu uzrakstīt grāmatu, kas veltīta skolas simtgadei, piedāvājumu noraidīju. Man šķita, ka šis darbs vairāk atbilst muzikologu darbam, bet, iepazīstoties ar skolas direktori Inesi Sudrabu tuvāk, nonācām pie kopsaucēja, ka grāmatā rakstīsim par cilvēkiem, kas ir mums blakus. Mani garlaiko tipiskie jubileju bukleti, jubileju grāmatas, kurās parādās sausi skolas fakti, vēstures notikumi bez dzīvas sarunas, bez cilvēku klātbūtnes. Man šķita, ka Valmieras Mūzikas skolas simtgade ir jāapvij ar siltām, cilvēciskām emocijām. Līdzīgi kā komponists Helmers Pavasars atmiņās raksta par Valmieras Mūzikas skolas dibināšanas koncertu un balli pirms simts gadiem, kurā pirmo valsī uz klavierēm spēlēja Jāzeps Vītols. Līdzīgi kā par saviem pirmajiem soļiem mūzikā pirms simts gadiem raksta mūsu skolas pirmais absolvents komponists Jānis Ķepītis. Par skolas dibināšanas laiku savāko materiālu ir ļoti daudz, mūsu uzdevums ir iemūžināt savu laiku tikpat spilgti. Man gribējās izstāstīt cilvēkstāstus par skolotāja radošo dzīvi no bērnības līdz mūsdienām. Atklāts stāsts jeb naratīvs par dzīvi ierosina līdzīgi dzīvošanai un jušanai daudz spēcīgāk nekā skaitļi, fakti un pēc vēsturnieka ieceres noteiktā secībā arhivēti dokumenti. Dzīvesstāsta intervijas mērķis bija iegūt cilvēka paša modelētu stāstu. Katra cilvēka naratīvs ir personisks, individuāls, tātad unikāls, kas atklāj galvenajai stāstījuma tēmai personiskās pieredzes krāsas. Kopā intervēti gandrīz 70 cilvēki, uzrakstīti 39 dzīvesstāsti.

Svarīga, protams, ir mana mūzikas izglītības pieredze. Tāpat kā 24 stāsta varoņi, arī es esmu absolvējusi Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskolu. Par mūziku nevar rakstīt, ja skaņu pasaule ir tikai vienkāršs vaļasprieks bez zināšanām.

Esmu pateicīga Valmieras pilsētas pašvaldībai un skolas direktorei Inesei Sudrabai par uzticēšanos man un naratīvam kā jubilejas grāmatas konceptam.

Kas šajā procesā ir grūtākais un kas ir aizraujošākais?

Mutvārdos teiktajam var ticēt 40%, bet 60% ir jāpārbauda, jākonstruē un jālabo, lai saprastu notikumu būtību, fonu un secību. Naratīvanāle prasa skrupulozu precizitāti, un es iespēju robežās šai grāmatā esmu pārbaudījusi ikkatru vārdu uzziņu literatūrā, konsultācijās ar speciālistiem, grāmatās, īsta zelta bedre mutvārdu pētniekam ir internetvietne periodika.lv, kur viegli un acumirklīgi atrodam apmēram 3000 periodisko izdevumu raksti no 1761. līdz 2011. gadam. Es ceru, ka šis darbs noderēs Valmieras vēsturniekiem, antropologiem, novadpētniekiem, jo materiāls ir ļoti plašs.

Man ļoti patika sarunas ar vecākā gadu gājuma pedagogiem, valmieriešiem Gaidu Unguri, Tāļivaldi Dubavu, Juri Ori, Annu Gecēviču, Annu Vimbu un citiem. Tad, kad cilvēks ir cienījamā vecumā, viņam negribas vairs spodrināt spalvas par panākumiem, bet gribas pateikt vērtīgāko. To, kas noticis laikmeta griežos. Es saņēmu brīnišķīgus stāstus no mūzikas skolas skolotājiem. Par savu dzīvi stāstīt ir liela uzdrīkstēšanās. Dzīve jau nenoris tikai baltās krāsās, ir arī melnās, bet par tām es Valmieras Mūzikas skolas jubilejas svētkos nerunāju. Mani interesēja, kur vienas dzimtas ietvaros aizsākas interese par mūziku.

Vai varat ieskicēt interesantākās epizodes, kas saistītas ar Valmieru?

Krāšņu epizožu ir ļoti daudz. Nosaukt dažas spilgtākās ir neiespējami. Izraujot no konteksta, nav iespējams izstāstīt objektīvi būtiskāko. Minēšu piemērus, kas šobrīd ienāk prātā.

Klavieru skolotājas Edītes Menģeles stāstā ir iekļauta epizode par viņas māsiņu, klavieru skolotāju Asju Blauu. Asja atceras epizodes par Valmieras degšanu Otrā pasaules kara laikā. Kad savs dzīvoklis ir nodedzis, viņa ar māti atrod jaunu tīru dzīvokli Leona Paegles ielā, tur viņām tiek ierādīta istaba ar klavierēm, kuras palikušas istabā no iepriekšējiem iemītniekiem. Uz šāda citai ģimenei piederoša instrumenta sākas mūsu skolotājas klavieru apmācības ceļš. Parādās skaudrais Latvijas liktenis ar jautājumu, vai klavieru īpašnieki ir izsūtīti, devušies bēgļu gaitās, varbūt tie ir holokausta upuri vai karā kritušie. Bet arī šādā šausmu pasaulē pastāvēja iespēja mācīties klavieres.

Vijoles skolotājas Ingunas Birznieces tēta daktera Alvila Freimaņa vārdā ir nosaukta iela Valmierā, saprotams, ka ar izcilo ķirurgu valmierieši lepojas, bet es esmu gandrīz vai par simts procentiem pārliecināta, ka mūsu novadnieki nezina, ka izcilais ārsts filigrāni spēlēja klavieres – gan klasisko repertuāru, gan džezu. Viņš 18. novembrī arī padomju okupācijas laikā uz svētku galda lika mazu sarkanbaltsarkanu karodziņu un Ziemassvētkos kopā ar ģimeni dziedāja tolaik aizliegto dziesmu “Klusa nakts, svēta nakts”.

Čella skolotājas Daces Zariņas stāstā liela vieta atvēlēta viņas sargeņģeļa, kā viņa sauca savu tēti, Tāļivalža Dubava atmiņām par mūzikas skolu padomju okupācijas laikā. Tad mūzikas skolotājiem ļoti trūka dzīvokļu, bieži vien skolotāji dzīvoja savās klasēs. Dienas laikā notiek stundas, vakarā tiek atritināts matracis gulēšanai. Skolotāja Anna Gecēviča ar to nesamierinājās un rakstīja vēstuli PSRS kompartijas vadītājam Nikitam Hruščovam, kāda netaisnība valda Valmierā, ka godīgiem padomju skolotājiem jādzīvo necilvēcīgos apstākļos. Brīnumainā kārtā pēc Hruščova atbildes skolotājam dzīvokli piešķīra. Mūzikas skolā ieradās Maskavas norīkota komisija no Rīgas un piedāvāja Annai Gecēvičai pat vairāku dzīvokļu izvēli.

Pēc ilgu gadu cietumsoda un izsūtījuma izciešanas par sētnieku Valmieras Mūzikas skolā strādāja Latvijas brīvvalsts laika augsta ranga diplomāts Arturs Stegmanis, kurš pārvaldīja daudzas valodas, viņš ar sievu savā starpā bieži vien runāja vāciski un franciski, kas Valmieras ielās bija retums. Stegmanim, tāpat kā Jautrītei Putniņai, bija jādzīvo vismaz 100 km attālumā no Rīgas. Mūzikas skolas jubilejas bukletā cenzūra neļāva iekļaut tehnisko darbinieku fotogrāfiju, jo viņu vidū atradās Arturs Stegmanis – sētnieks un diplomāts.

Mūsu grāmatas varoņi, skolas pedagogi daudz stāsta par bijušajiem direktoriem Tāļivaldi Dubavu, Eduardu Jirģensonu un Aivaru Cepīti, kuri ir atstājuši skaistas pēdas gan skolotāju pieredzē, gan Valmieras kultūras vēsturē. Direktors Eduards Jirģensons izveidoja Jāzepa Vītola muzeju un Beātes ielas skolas dārzā sastādīja ābeles. Direktors Aivars Cepītis vadīja kamerorķestri, organizēja Dārza svētkus skolā, Senās mūzikas festivālu, kas pārauga Ziemas mūzikas festivālā. Dzīvesstāsti aptver plašus dzīves un mūzikas ceļa lokus, kur satiksiet spēcīgas personības, piemēram, pianisti Jautrīti Putniņu un viņas brāli mākslinieku, akmeņkali, disidentu Gundabu Putniņu, komponistus Ringoldu un Ādamu Ores un mākslinieku Juri Ori, rakstnieci Zentu Mauriņu un viņas draugu, klavieru skolotāju Pauli Pētersonu, komponistu Arvīdu Rozenbergu un citus. Man gribas ticēt, ka šajā darbā kultūrvēstures slāņu ir ļoti daudz, iespējams, tos novērtēt varēsim vēl pēc pārdesmit gadiem, jo pasaule mainās ļoti strauji.

Kāds ir mūzikas skolotājs? Vai ir saskatāmas kādas kopīgas iezīmes, rakstura īpašības?

Ļoti labs jautājums. Skolotāji ir dažādi. Pirmkārt, jau viņu muzikālā dzīve ir tik dažāda – no šlāģera līdz laikmetīgajai koklei, no pūtēju defilē līdz *underground* stilam, no džeza ģitāras līdz klasiskajai solo balsij. Bet visiem vienojošais ir misijas apziņa. Misija – izaudzināt labāku cilvēku. No bērnības atceros teicienu, ka tas, kurš dzied, ļaunu nevar nodarīt. Man gribas tam ticēt.

Pedagogu acīs aizdegās dzirkstele, kad intervijās runājam par bērniem. Viņi nevienu neizceļ, lai neaizvainotu otru, kas netiks pieminēts. Izlasiet, ar kādu mīlestību par saviem audzēkņiem runā Irina Grīnberga vai Gaida Ungure. Tas ir fenomenāli. Mūzikas skolotājs stāv un krīt par saviem audzēkņiem. Kontaktstundas ir viens pret vienu, līdz ar to mīlestība izaug no sirds uz sirdi. Sareģģītākos brīžos, ja vajadzīgs, mūzikas skolotājs ir sava audzēkņa advokāts. Par to es pārliecinājos.

Kas ir mūzika šo cilvēku dzīvēs?

Mūzika ir dzīves nepieciešamība, darbs, mīlestība. Skolotāji visi kā viens atbildēja, ka viņi dara to, kas patīk. Tiesa gan, vairāki grāmatā aprakstītie skolotāji jau ir mainījuši darbavietu. Jaunajiem pedagogiem gribas lielāku atalgojumu, grūti no Rīgas vai citurienes izbraukāt, uz Valmieru pārcelties negribas dažādu iemeslu dēļ. Sadzīves situācijas ir dažādas, bet, lai būtu mūzikas skolotājs, ir jābūt misija. Mūzikā nav vietas vienaldzībai. Es ticu, ka mūsu skolotājiem mūzika ir tas pats, kas mums pārējiem svaigs gaiss vai mīļš vārds. Dzīves nepieciešamība.

Kāds būtu Jūsu novēlējums Valmieras Mūzikas skolai?

Pulcēt personības un rūpēties par profesionalitāti un radošumu it visā! Skola ir vieta, kur mazais knauķis satiekas ar skolotāju individuālā nodarbībā. Sirds pret sirdi, personība ar personību! Šī skola ir pierādījusi, ka var izaudzināt personības, un, ticiet man, šajā skolā strādā burvīgas personības! Pulcējiet savas rindas, lai skola plaukst un mūzika pieskandina skanīgi Gaujas krastus! Paldies par šo kopā pavadīto laiku! Neesiet bargi, lasiet grāmatu ar mīlestību!

Informāciju sagatavoja:

Zane Bulmeistere

Valmieras pilsētas pašvaldības
Zīmolvedības un sabiedrisko attiecību nodaļas
vadītājas vietniece
Mob. tālr.:26443410